

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Иванка Влаева

Югозападен университет „Неофит Рилски“

**за дисертационния труд на доц. д-р Венцислав Димов Димов,
представен за присъждане на научната степен „доктор на науките“
по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и
информационни науки (Журналистика – Медийна музика)**

на тема: МЕДИЙНА МУЗИКА

Звукозаписана и медийно (ре)продуцирана музика от България

Доц. д-р Венцислав Димов е добре познат със своите дългогодишни интереси и многостранна работа в областта на медийната музика не само сред учени, преподаватели, музиканти, журналисти, културолози в България, но и в средите на международната научна общност. Ще посоча активното му участие в работата и организирането на инициативи и събития на Международния съвет за традиционна музика към ЮНЕСКО (ICTM). В продължение на няколко десетилетия той активно наблюдава, документира, изследва и прилага посочената проблематика като изследовател и практик. Наред с работата му в много други изследователски полета, неговото внимание се насочва и към един сравнително нов терен и актуални изследвания – на „медийните светове“ и музиката със специално вглеждане към тяхното битие в България и на Балканите. За това помага многостранната му професионална подготовка и реализацията в няколко области на хуманитаристиката. Те позволяват задълбочено навлизане, многостранно изследване и креативно осмисляне на избраната научна и практическа област.

Представеният дисертационен труд е респектиращ като обем, съдържание и научни приноси. Той се състои от 506 страници основен текст и 90 страници приложения. Текстът е структуриран много прецизно и последователно в увод, 5 глави и заключение. Използвани са множество източници: 655 литературни на български, руски, сръбски, английски, немски

и други езици (462 на кирилица и 193 на латиница); 78 електронни; 31 видеоклипове; 49 интервюта, болшинството записани от автора; материали от всекидневници и медийни източници – годишни поредици на вестници и списания от 1903 до 1990 година, както и записи на различни радиопредавания; архивни материали от Централен държавен архив, Държавен архив – София, Държавен архив – Добрич, Научен архив – БАН, Музикалнофолклорен архив на ИИИЗк – БАН, Архив на ИЕФЕМ – БАН. В приложенията са представени 226 избрания – архивни и съвременни, включващи фотографии, факсимилета на документи, илюстрации, карикатури и др. Дори само посочените, систематизираните и анализирани в дисертацията източници и подобрите визуални приложения са важен принос за научното изследване и за изучаването на медийната музика от България като цяло. Те показват внушителен обем от информация, разкриващ многостранно изследвания обект. Тези събрани източници представляват впечатляваща база данни, която отговаря на същността на медийната музика, на нейната многоканалност – тази база данни може да стане солиден фундамент за реализиране на бъдеща електронна платформа.

Дисертационният текст следва последователно логиката на мащабната творческа задача, която си поставя доц. д-р Венцислав Димов. Изпълнени са изискванията за създаване на цялостно иновативно авторско научно-теоретично изследване. Постигнат е оптимален баланс между анализ и систематика, теоретично и емпирично представяне на изследвания материал. Използвана е работеща методология, въведени са прецизно теоретични инструменти и ключови понятия.

В увода се излагат мотивите на автора за това първо по рода си холистично изследване на медийната музика в България, продиктувано от огромната роля и място на медийната музика в съвременния свят. Представят се целите, задачите и използваните методи. Ясно се обосновават актуалността и необходимостта от многостранно вглеждане, анализиране и интерпретиране на избраната тематика.

Първа глава представя теоретичната база на дисертационния труд. В нея авторът умело се фокусира върху теоретичните аспекти на явлениято медийна музика, отношението *медии-музика* и уточнява базисните термини за основни съдържателни полета, използвани в дисертацията, като *медийна музика*, *фолклорното*, *популярното*. Представени са няколко основни типове изследователски подходи, релевантни на спецификата на изследваната проблематика, които се допълват за достигане на полифоничен изследователски резултат.

Следващите три глави на дисертационния труд (втора, трета и четвърта) разглеждат последователно процесите на създаване, утвърждаване и развитие на медийната музика в България през повече от стогодишната ѝ история в три обособени културно-исторически и политико-икономически периода. Втора глава насочва вниманието към научните прочити върху звукозаписа и звукопроизводството през първата половина на ХХ век. Представени са процесите, явленията, участващите в реализирането на звукозаписи в България и медийното разпространение. Специален акцент е рефлексията на музикалните медии и технологии. Изследват се звукозаписната индустрия в български контекст, нейните продукти, началният етап на радиоизлъчванията и стратегиите за тяхната организация. Наблюденията са върху българските употреби на медийната музика, тенденциите в развитието ѝ, звуковите, словесните и визуалните факти и документи от епохата. Особено ценни са и изводите за изяви на фолклорното, музикалните образи от Запада и Ориента, за интеркултурните взаимодействия и документираните етноси в записаната музика от епохата. Много находчиво, новаторско и ползотворно е изследването на образите на медийната музика в печатни медии и визуални изображения от фотографии, реклами, карикатури.

Трета глава представя резултатите от наблюденията върху отношенията медии-власт-социализъм през втората половина на ХХ век до 1989 г. Във фокуса на изследването е развитието на основните медии в този период и музиката в тях. Тук към звукозаписната индустрия и радиото се добавят

анализи за функциите на музиката в телевизията и нейните разновидности. В центъра на наблюдението са *народната* и *естрадната* музика, които са с широка употреба, голяма популярност и масова публика. Много ярко и адекватно са отразени спецификите на основните медии в този период чрез отделните дялове, находчиво определени като „записана музика за народа“, „излъчена музика за народа“ и “показана музика за народа“. Определена е типологията на тяхното функциониране като аудиовизуално отражение на народната власт.

Четвърта глава е посветена на медийната музика в България след промените от 1989 г. Представянето и анализа на явления с близка дистанция на случване са голямо предизвикателство за всеки изследовател и изискват много точна ориентация в новостите на деня, отсяването на значими събития и акценти върху знакови явления. Венцислав Димов великолепно е избрал някои от най-характерните и най-актуалните за този исторически период на бурно развитие. Очертани са няколко ярки феномена – етнопопмузиката (с дефиниране, съдържание, прочити, етапи, емблематични фигури); нови медии и дигитални технологии (с представяне на музиката в Уеб 2.0); рекламата като среда за взаимодействия на медийно, музикално и етническо (с важни изводи за спецификите на балканската хибридизация).

Пета глава допълва аналитичността и интерпретативността на дисертационния текст с няколко изследователски случая – джазът в български контекст от първата половина на ХХ век, световната звезда Хосе Мохика и балканския феномен Кева, медийните употреби на Вагнер, песента като медия и певецът като медиатор. Чрез тях се постига още по-плътното описание на изследваните медийни явления. Изборът на тези case studies доказва още по нагледно и осезателно хибридността на медийната музика, нейните измерения и функциониране, както и връзките, които тя осъществява между минало и настояще, локално и глобално, въобразено и реално, консумация и манипулация.

В Заключението се обобщават достигнатите в текста наблюдения и анализи. Прави се извод, че не е възможно медийната музика да се представи и обясни с един модел поради спецификата ѝ. „Нейното случване е процес, който придобива плътност само във възможните прочити“ (с. 459). В нея се осъществява и сложно взаимодействие на глобално и локално (хибридизация, глокализация). Заслужават внимание и очертаните от автора перспективи за медийната музика – „медииите могат и да възстановяват културни опори ... и да чертаят нови траектории“ (с. 463).

Върху базата на анализирания обем, структура и съдържание на дисертационния текст може да се обобщи, че той е изключително актуален, иновативен, оригинален, с висока научна стойност и практическа приложимост. Научните и приложните приноси могат да се обобщят в няколко посоки.

За пръв път се представя обща картина на развитието на медийната музика в България (звукзаписна индустрия и медии) като се въвежда и аргументира историческа типология на българската медийна музика. Културно-исторически последователно се проследяват три важни периода в развитието на медийната музика в България, разделени от събитията през 1944 и 1989 година. Така се осветяват документално първите десетилетия, в които се раждат и развиват българските звукзаписни компании и радиото; за пръв път комплексно се изследва медийната музика в епохата на социализма; наблюдават се и се изучават актуални процеси и явления в медийната музика от последните десетилетия, в които доминира т.нар. култура на участие. За многостранното и адекватно представяне на изследваните процеси за пръв път комплексно са анализират политически, идеологически и комерсиални употреби на медиите и музиката в тях. Като база за изследване се въвеждат малко известни факти, дискографски данни, непубликувани архивни източници, мемоари и биографични разкази, текстови и визуални документи. Те са открити в архиви, библиотеки и фонотеки, записани са от участници в изследваните събития. Чрез тях се изясняват факти, свързани с историческите

звукзаписи на музика в България. Много ценно в дисертационния текст е фокусирането върху две метамузикални категории – на традиционната музика (фолклорното) и на популярната музика (популярното), чрез които се проследява развитието на медийната музика в български контекст и се акцентира върху различни медийни образи. Специално искам да подчертая новаторството в интерпретирането на медийната музика в рекламата, социалните мрежи и сайтове. То е възможно и благодарение на въвеждането и прилагането на нови теоретични идеи и методология.

Представените 15 публикации по темата (3 от тях на английски език) и авторефератът пълно и точно отразяват дисертационния текст. Публикациите на Венцислав Димов многократно са били цитирани, а изследователските резултати използвани в трудове на колеги, което потвърждава тяхната висока научна стойност и необходимост.

Настоящото изследване е резултат както на дългогодишната собствена практика на Венцислав Димов в медийна среда, така и на неговите научни рефлексии, представени и дискутирани на множество научни форуми и апробирани в академична среда. Както отбелязва самият автор, това изследване търси функционирането на фолклорното и популярното исторически, но и в съвременната медийна култура. Венцислав Димов убедително прави дисекция на медийната музика чрез многопластови прочити. Това е първото комплексно изследване на записаната музика от България, представена като теория и емпирия и ще добавя – отдавна очаквано като обобщение на неговите предишни научни текстове, поредиците от лекционни курсове и множеството негови публикации, от практиката му в медиите. Чрез изследването се поставят много въпроси, които отварят други нови въпроси и именно в това е един от основните му приноси, наред с огромната информативност, аналитичност, систематичност и интерпретативност. Надявам се в най-скоро време този труд да бъде цялостно публикуван, защото има огромна необходимост от такова издание както за музикалната наука и за други сфери на хуманитаристиката, така и за

журналистическата и педагогическата практики. Смятам, че представеният текст като резултат убедително доказва успешното реализиране на впечатляваща монография. Чрез нея се трасират траектории на изследване в една актуална и малко изследвана тематична област (в България и върху материал от България), тя отваря дискусия и остава отворена за следващи прочити по изследваната тематика.

Дисертацията на доц. д-р Венцислав Димов представя многопластов интердисциплинарен прочит на медийната музика в България като теория, история и практика. Всеки един от посочените аспекти на изследване и получените резултати е приносен и достатъчен за покриване на изискванията за присъждане на научна степен „доктор на науките“. Като имам предвид високата научна стойност на дисертационния труд „Медийна музика. Звукозаписана и медийно (ре)продуцирана музика от България“, неговата актуалност и иновативност, убедено предлагам на уважаемото научното жури на доц. д-р Венцислав Димов Димов да бъде присъдена научната степен „доктор на науките“ по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика – Медийна музика).

София, 18 юни 2018 г.

Рецензент:

(проф. д-р Иванка Влаева)